

միաժինը: վերնագրով գրեք: Ներսիսեան զըպ-
րոցի աշակերտը կատարում է իր բարեկամ
յանձնարարութիւնը, բայց այդ գրքերը անցնելով
ձեռքանի բէկտոր Արշակ Նահապետեանի
ձեռքը, զառաւելի բարեկամում է երբ գրքերի
մէջ նկատում է և վերոյիշեալ գրքերը, որոնք
չանցնելուց յետոյ անմիջապէս մի նամակ է գրում
Ներսիսեան զըպրոցի տեսչին, հրամայելով նրան,
որ գրքերը ուղարկող աշակերտին նկատի, որ
եթէ մի այլ անգամ նա համարձակվի այդ տեսակ
գրքեր ուղարկել, էջմիածնի ձեռնարանի վարչու-
թիւնը իրաւունք կունենայ նրան աքսորել Ներ-
սիսեան զըպրոցից: Ուրեմն այժմ ձեռնարանը վե-
րին ասեան է դարձել Ներսիսեան զըպրոցի հա-
մար, իսկ Նահապետեան բոլոր զըպրոցների տե-
սուչների գլխաւորը:

Եւնք իմացանք որ այժմ Ներսիսեան զըպ-
րոցում կրօնի և մարդակազմութեան ուսուցիչ-
ներ չը կան:

Թիւրքաց Լայստանից ստացված մամուլը
նամակներէն տեղեկանում ենք որ Թիւրքի-
բաղէշի կողմերում, որոնք առաջ, սարերից իջ-
նելուց յետոյ միտ կասպատակելին հայ զիւղե-
րը և մեծ աւարով յետ էին դառնում, այժմ
հայոց կողմից անձնագաղթականութեան փորձե-
րից յետոյ, այլ ևս չեն վստահանում հայ զիւղե-
րին մօտենալ:

Թիւթլիսի ուստաց թատրոնական խումբը
թողել է մեր քաղաքը: Քաղաքային թատրոնը
մնում է առժամանակ առանց ուսուցչական
միջոցների, բայց ասում են որ այս օրերս գալու
է Վլադիկովկասից մի այլ ուստաց խումբ: Այդ
խմբի մասին էլ ասում են թէ շատ թոյլ է:

Առաջինը մեզ գրում են: Երգաւորական ա-
ռոււսները ընկած է, գլխաւորապէս այն պատ-
ճառով, որ սահմանագիծը չենացաւ: մեղանից,
իսկ տեղային արդիւնաբերութիւնը շատ աննշան
լինելով, շատերը մեր վաճառականներից սկսե-
ցին թողնել Ախալցխա և տեղափոխել իրանց
առեւտրական գործերը նոր նուաճած երկրները:
Կարա, Սրգան, Ուլի, Բաթում, Միլիթերներ
գնելը ցածանում են օրից օր: Եւրոպիայի պուր-
տից այժմ 1 ր. 20 կ., դարին 60 կ., իւղը (կա-
րա) 10 ր. 50 կ., մի ֆունտը 8 կ., ձուր 4
հատը 5 կ., կարտֆիլի պուրը 35 կ., կաղաքը
30 կ.: Հոկտեմբերի վերջին եկած առատ ձիւնը
հալվեցաւ այժմ:

Եւր թղթակիցը գրում է մեզ ՍՍԱՎՐՈՊՈԼԻՑ:
Ընթերցողներ մէջ յայտնած մտքերը առհասարակ
կտակներն մասին և մասնաւորապէս պ. Պոպովի
արած կտակն մասին, շատ ուղիղ են: Այսպիսի
մեծ կտակ անել, ինչպէս արաւ Պոպով, շատ
հազիւ է պատահում և նոյն իսկ այդ պատճառով
նա պէտք է շատ զգոյշ կերպով վարվել: մինչև
կտակ անելը նա պէտք է խորհուրդ տեսնել ար-
գային գործերին լաւ ծանօթ մարդկանց հետ:
Սոքա կարող էին խորհուրդ տալ թէ այժման
ժամանակին որտեղ և ինչ գործում մեզ աւելի
հարկաւոր են փողերը: ձեռնարկում է Պոպով նախ
քան կտակ անելը խորհրդակցեցաւ իր մի քանի
բարեկամներին հետ, բայց սրանք, ի հարկէ, նոյն-
քան անզորացած մարդիկ են, ինչպէս և ինքն
կտակողը: Բայց այդ տեսակ նշանաւոր գործ
վճարում համար, կտակողը պէտք է իսկապէս
զիմէր մեր ազգային մամուլին, որ հասարակա-
կան կարծիքի այլ և այլ կուսակցութիւնների
միակ ներկայացուցիչ է մեղանում: Թէև հակա-
ռակ մտքեր շատ կը յայտնվեն, բայց վերջը հա-
ջը, այնու ամենայնիւ, կը պարզվի: Թող վերջա-
պէս հակական հայերը որ այժման ժամանա-
կին, առանց մամուլի օգնութեանը զիմու-
անհարկն է գործել հասարակական ասպարի-
զում: Անցան այն ժամանակները, երբ մի գործ
կատարելու համար, բաւականանում էին զիմու-
լով այս կամ այն քաղաքում ապրող ի մաս-
տուն համարված մի որ և է ինքնահաւան և
տղտ պատգամախօսին: Այժմ հասարակական
օգտի համար հարկաւոր է հրապարակապէս քն-
նադատել տալ մամուլի, հասարակական կարծի-
քը այդ արտայայտողի միջոցով, իր բոլոր հա-
սարակական գործունէութիւնները: Մամուլը,
լրագրութիւնը անպիտան ոչ է և քանի կերթայ,
աւելի և աւելի մեծ ոչ է դառնայ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԻՆԴԻՐ

«Journal d'Orient» լրագրի մէջ կար-
դում ենք հետեւեալ յօդուածը:

Այն շօշափելի իրողութիւնը որ Բ. Դու-
ռը անդադար տեղափոխում է Վանի նա-
հանգը մահմետական գաղթականներին և
երեւելի քիւրդ առաքակապետ Իբրահիմ-
խանի փախուցումը հասնելու լուրը, մեզ հասկացնում
էն այդ գործողութիւնների նպատակը:
Երբ գնացանները առաջին անգամ սկսեցին
խօսել Բերլինի դաշնագրի 61-որդ յօդուա-
ծի գործադրութեան մասին, Բ. Դուռը
աղաղակից. «Թիւրքիայում չը կան նահանգ-
ներ, որոնք բնակեցրած լինէին հայերից,
որովհետեւ կը գրուէր, Վանի, Սփաղի, Խար-
բերի, Դիարբէքի և Հալեպի վիլայէթներ-
ում հայերը ցրված են և ընդհանուր ազ-
գաւորականութեան թւից 16% են կազմում,
բնակվելով թիւրք կամ մահմետական խիտ
ազգաբնակչութեան մէջ»: Եթէ պետութիւն-
ները ընդունած լինէին այդ գաղափար-
ութիւնը, հայոց խնդիրը յաւիտեան թաղ-
ված կը լինէր: Բայց Կ. Պոլսի հայոց պա-
տրիարքի եւանդը պատրաստեց մի շան-
թահար պատասխան. նրա կարգադրու-
թեամբ արած ժողովրդագրութիւնը ապա-
ցուցեց որ վեց վիլայէթների մէջ մահմե-
տական ազգաբնակչութիւնը կազմում է
40%, իսկ հայերը նոյն երկրներում կազ-
մում են 60%: Ընդհանուր ազգաբնակչու-
թեան թւի մէջ, Բապէն շատ յարմար էր
գործելու, բայց դժբաղդապէս Գերմանիան
և Աւստրիան պահանջեցին որ նախ կար-
գադրվի Չէրնոգորիայի խնդիրը, իսկ հայոց
խնդիրը չը յարուցվեցաւ այդ յարմար բո-
ւաւում:

Այդպիսով մարտիրոս ազգի կորուստը,
շարունակում է Վիեննայի թերթը, վերջ-
նական կը լինէր այդ ժամանակամիջոցում,
որովհետեւ թիւրքերի բոլոր ջանքերը ուղ-
ղված էին հայերին յիշեալ վեց վիլայէթ-
ներում ջնջելու, կամ գոնէ նրանց համե-
մատական թիւը պակասեցնելու, բնակեց-
նելով նրանց մէջ քիւրդերի, չէրքիզների,
մահմետական ալբանցիների գաղթականու-
թիւնները:

Որքան մեծ պատասխանատւութիւն կը
կրէր Եւրոպան, եթէ թոյլ տար կատարվե-
լու այդ խորամանկ գործին: Տեղական պաշ-
տօնականների գեղձուհիներն, մահմետական
առաջակների գործողութիւններին դաշնա-
կից էր յայտնվել սովել է: Երկիրը կորցրեց
իր բնակիչների մի մաս, բայց կարծես նա-
խախտման թեման կամքով նոյնքան և աւե-
լի մահմետական են զոհ գնացել, քան թէ
հայերը:

Բայց սկսած գործը շարունակում է
յանդգնութեամբ: Եւնք զրա վրա մասնա-
ցոյց ենք անում այն անձանց, որոնք չեն
կամենում ոչ լսել, ոչ էլ տեսնել: Պէտք է,
վերջապէս, որ 61-որդ յօդուածը կատար-
վի: Թող թիւրքաց հայերը, որոնք յուսա-
հատված են և կարծում են որ նրանց դա-
տը անտես է առնված, սիրտ առնեն. օգ-
նութիւնը կը գայ: Այն ստորագրութիւն-
ները, որոնք զրգած են Բերլինի դաշնագրի
տակ, չեն թոյլ տալիս ոչ մի պետութեան
ոչ տատանել, ոչ էլ յայտարարել:

Թիւրքերի նենգութիւնը, վերջացնում է
իր խօսքը «Ժուրնալ դ'Օրիան», պարտաւո-
րեցնում է Եւրոպային գործելու առանց
յայտարարման:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Աւստի այն հրաժարագիր, զոր երէկի
նստին մէջ կարգաց Տ. Մինաս Չերազը
Պարոններ. Մայիս 17-ին, երբ ասենա-
պետ ընտրեցիք զիս, յայտնեցի թէ անար-
ժան էի այս բարձր պաշտօնի, այլ յարեցի.
«Միակ տենչս է հաւատարմապէս գործա-
դրել ձեր օրոշումներ և բարեխաւը Ընկե-
րութեան վիճակն»: Այսօր որ կը հրաժա-
րիմ պաշտօնէս, կը համարձակիմ հռչակել
թէ այդ տենչ իրագործուած է, շնորհիւ
այդ աջակցութեան զոր պաշտօնակիցներս
ընծայեցին ինձ:

Արդարեւ, Տնօրէն Ժողովք, իւր կազմու-
թեան առաջին օրէն ի վեր, կէտ առ կէտ
գործադրած է Ընկերական Ժողովի բոլոր
օրոշումներն, յարգելով խորհրդարանական
ազատութիւնն: Նա, Լայստանի և Կիլի-
կիայի տեղական պէտքերն ըստ կարի ու-
սումնասիրելէ յետոյ, պարզած է ձեր առ-
ջիւ իւր հիմնադիր, որ կը արամադրէ ծա-
ւայիլ նախախրթութիւն ամեն հայաբնակ
կեդրոնի մէջ ուր զարոյց չը կայ և աղքա-
տութիւն կը տիրէ. նա բերած է ձեզ իւր
կրթական յայտագիր և իւր ելմտացոյց, նա
պատրաստած և գործադրած է Թաղային
Կանոնադրին, ոյր արդէն սկսած ենք բա-
ղել պտուղներն. նա պատրաստած և գոր-
ծադրած է ձիւղային Կանոնադրին, որ շատ
արդիւնաւէտ պիտի լինէր, թէ Սովկոյ
Խնամատար Ընկերական Բանձնաժողովք
հաճէր հաղորդել մեզ իւր ձիւղային ցու-
ցակ, որպէս զի նպատակն ինքնինք այն աղ-
բիւններէ ոյց Նա զիմած է այնքան աշդու-
թեամբ, ցուցակ որ զլացուեցաւ մեզ, շնոր-
հիւ այն փոքրօքի մեքենայութեանց որք
պաշարեցին զմեզ մեր ընտրութեան թուա-
կանէն ի վեր: Երբ կոչուեցանք պաշտօնի,
Ընկերութիւնն ունէր 27 վարժարաններ,
այս թիւ բարձրացած է այժմ 32-ի, մինչ
Ընկերութեան տարեկան ծախքն ոչ միայն
չէ աճած, այլ և նուազած է 1,300 ոսկոյ
չափ, խնայողութիւն որ վանեց անակու-
թիւնն և կաղաւթեց և երկարեց Ընկերու-
թեան կեանքն: Արդի Տնօրէն Ժողովք, ինչ
սակաւակեաց, աշխարհի դրամական անձ-
կագոյն տաղնապին մէջ գանձած է գրե-
թէ 2,100 ոսկիներ, ոյց փոքրագոյն մասն
կը պատկանի նախորդ վարչութեան, այն-
պէս որ ներկայն կընծայէ արդէն ամսական
60 ոսկոյ յաւելում անցնալին վրայ, առանց
պարահանդէսի: Ուրեմն այս Տնօրէն Ժողով
հաստատած է մի դրութիւն որով Ընկերու-
թիւնն, իբր խնայողութիւն և իբր հասոյ-
թի առաւելութիւն, կը շահի տարեկան
2,000 ոսկի:

Ահա, պարոններ, մեր հակիրճ համարա-
տութիւն, որ կը վկայէ ձեզ թէ բարեւո-
քած ենք Միացեալ Ընկերութեանց վիճակն
բարոյապէս և նիւթապէս: Տարակոյս չը
կայ որ այդ բարեւոքում պիտի լինէր անհա-
մեմատ աւելի ընդարձակ, թէ ներքին և
արտաքին դաւեր չը գային չէզոքացունել
վարչութեան ծիղերն: այլ ժամ է փարա-
տել գայնս, անյիշաւարտութեամբ և սիրա-
յօժար գործակցութեամբ:

Երբ այս կրթական միութեան ղեկն յանձ-
նուեցաւ ինձ, ունէի ազատ ժամանակ, և
աշխատեցայ գարունէն ի վեր, Ընկերու-
թեան գրասենեակին մէջ անցունելով եղտ-
նակի գեղեցկագոյն օրերն: Այժմ կը հրա-
ժարիմ զի նորէն ստանձնեցի այն պաշտօն
զոր կը վարէի Պատրիարքարանի մէջ և որ
ահա կը գրաւէ գրեթէ ամբողջ ժամա-
նակս:

Շնորհակալ եմ ազնիւ պաշտօնակիցներէս,
որք լուսաւորեցին զիս իւրեանց իմաստուն
խորհուրդներով և որք, իւրեանց անձուէր
ձիւղեով, բարձրացուցին Ընկերութիւնն մի
վիճակի որ անծանօթ էր նմա: Շնորհա-
կալ կամք Ընկերական Ժողովքն, ոյր մե-
ծամասնութիւնն մեզ հետ եղաւ ամեն
ճշմարտամի մէջ, իւր լայն վահանի տակ
պատսպարելով պաշտօնէսութիւնն ամեն քը-
լաքի դէմ: Շնորհակալ եմ յայտնեցին մեզ
ճաճկաստանի ամեն անկիւններէն, Պարսկա-
ստանէն մինչև Իտալիա, և Իւստաստանէն
մինչև Ֆրանսա և Անկիւն:

Ընկերներս և ես կը հրաժարիմք մեր
պաշտօններէ, այլ, որքան ներէ մեր ժամա-
նակ, պիտի շարունակեմք Ընկերութեան
մեծ գործին ձօնել մեր տկար աջակցու-
թիւն, մանաւանդ երբ մեզ յաջորդ ունե-
նամք այն նշանաւոր երիտասարդ (Ալէք-
սանդր Մէրեմեմ-Չալի, փաստաբան), զոր մեր
շուրթեր կանուանեն արդէն և որ անշուշտ
պիտի ընտրէ ազգասէր, պարկեշտ և ձեռն-
հաս պաշտօնակիցներ:

(Մասիս)

Ազգային Ժողով:

Շատեր ամենախորին ցաւ կը յայտնէին
տեսնելով Ազգ. Ժողովոյ վիճակն, որ ներու-
մեզ ըսել, զրեթէ բոլորովին կորուսած է իր
պատկառանքն ու նշանակութիւնն, որոյ
մէկ տիւր օրինակն ալ տեսնուեցաւ զո-
քաղաքար այս հինգշաբթի:

Ազգային պատուոյ զգացումը բնաւ չը
րեր որ նոյն օրուան նկարագրութիւն
ընենք: Միայն սա չափը կըսենք թէ ալ
համը փախաւ. ուստի ազգին խնայելու
համար աղէկ կըլլայ որ ներկայ երեսփոխա-
նութիւնը խմբովին հրաժարի, քան թէ
այս վիճակին մէջ պաշտօն վարէ:

Մեր այս առաջարկութիւնը շատ բա-
նաւոր է և ահա իրաց վիճակն ալ այնպէս
կը պահանջէ, որովհետեւ ներգաղթականութիւն
չը կայ Ս. Նախագահին, Դիւանին և անգա-
մեց մէջ, միայն կիրք կայ, և անվստա-
հութիւնը կը տիրէ:

Այս ամենատխուր վիճակը խորին ցաւ
և մեծ վիշտ պատճառած է թէ երեսփո-
խանաց շատին և թէ Ժողովրդեան:

Արդ, երբ երեսփոխանութիւնն ընդհա-
նորին վստահութիւնը չը վայելի և երբ իր
և Նախագահին մէջ անհամաձայնութիւն
կը տիրէ և որովհետեւ Ն. Սրբազնու-
թիւնը Ժողովուրդին համակրութիւնը կը
վայելէ, ազգին շահը կը պահանջէ որ
հրաժարի, այն պայմանաւ որ անմիջապէս
նոր ընտրութիւնը կատարուին:

Ամեն սահմանադրական ազգաց մէջ այս-
պէս կըլլայ: Եւ որովհետեւ մենք ալ սահ-
մանադրական ազգ մ'ենք, հարկ է ու-
րեմն որ խնդրոյն լուծումը Ժողովրդեան
կամեցը ներկայացուի:

Եթէ չուզէ երեսփոխանութիւնն այս
փորձն ընել, դուցէ խնդիրն օր մը զինք
լուծէ, և այն ատեն Սահմանադրութիւնն
ալ վստահուի:

Հետեւաբար, ներկայ երեսփոխանութիւնն
իմաստութեամբ վարուած և վստահեա-
նաջքն առած կըլլայ, եթէ միաձայնու-
թեամբ ընդունի մեր այն առաջարկը:
Փափաքելի է որ ամբողջ ազգային մա-
մուլն այս մասին իւր կարծիքն յայտնէ:

(Այս)